Практичні аспекти економічної безпеки держави

УДК 351:69

Матвіїшин Євген Григорович
доктор економічних наук,
професор кафедри регіонального та місцевого розвитку,
Національний університет "Львівська політехніка"
Matviishyn Yevhen
Doctor of Economic Sciences, Professor of the
Department of Regional and Local Development,
Lviv Polytechnic National University

Маринчук Олександр Васильович
студент ОП «Менеджмент просторового розвитку»
Національного університету "Львівська політехніка"
Marynchuk Oleksandr
Student of the Spatial Development Management Educational Program
Lviv Polytechnic National University

РОЗВИТОК СИСТЕМ НАДАННЯ ПОСЛУГ ВОДОПОСТАЧАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА
DEVELOPMENT OF WATER SUPPLY SERVICE SYSTEMS USING THE PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP MECHANISM

Анотація. *Вступ. В Україні якісне водопостачання наразі охоплює лише 65% населення. Для досягнення цілей сталого розвитку актуальним є пошук ефективних рішень у сфері надання послуг водопостачання, зокрема через поєднання ресурсів державного і приватного секторів.*

Мета. Метою дослідження є розкриття підходів до розвитку систем надання послуг водопостачання в Україні на засадах співпраці державного і приватного секторів.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є: законодавство щодо водопостачання, розробки містобудівної документації, ведення підприємницької діяльності, державно-приватного партнерства, відновлення інфраструктури, а також публікації з питань співпраці державного і приватного секторів у різних країнах. У процесі дослідження було використано наступні методи: теоретичного узагальнення та групування (для характеристики систем водопостачання в містах і сільській місцевості); формалізації, аналізу та синтезу (для опису перешкод розвитку систем водопостачання, які зумовлені наявністю магістральних інженерно-транспортних споруд у межах громад, і новаціями законодавства щодо господарської діяльності в Україні); логічного узагальнення результатів (для формулювання висновків).

Результати. Забезпечення населення якісними послугами водопостачання вимагає від органів місцевого самоврядування впровадження раціональних підходів до розвитку відповідної інфраструктури. Це зокрема вимагає врахування положень комплексного плану просторового розвитку території громади або концепції інтегрованого розвитку, де визначено напрями використання територіальних ресурсів. Одним з можливих інструментів удосконалення водопостачання є залучення приватного сектора через договори державно-приватного партнерства або створення кооперативів, які можуть ефективно працювати для забезпечення водою віддалених населених пунктів або формування локальних підсистем у межах громади. Доцільним може бути об'єднання ресурсів кількох малих територіальних громад у межах міжмуніципального співробітництва для розподілу ризиків і спільної реалізації проєктів розвитку систем водопостачання.

Перспективи. Перспективним напрямом подальших досліджень є вивчення специфіки організації водопостачання в громадах, інфраструктура яких зазнала значних пошкоджень унаслідок воєнних дій.

Ключові слова: *державний сектор, кооперативи, місцеве самоврядування, приватний сектор, просторовий розвиток, системи водопостачання, сталий розвиток.*

Summary. *Introduction. In Ukraine, high-quality water supply currently covers only 65% of the population. To achieve sustainable development goals, it is important to find effective solutions in the provision of water services, in particular by combining the resources of the public and private sectors.*

Purpose. The aim of the study is to explore approaches to the development of water supply service systems in Ukraine based on public-private sector cooperation.

Materials and methods. The materials used in this study include legislation related to water supply, urban planning documentation, entrepreneurial activity, public-private partnerships, and infrastructure recovery, as well as publications on public-private cooperation in various countries. The following methods were employed in the research: theoretical generalization and classification (to characterize water supply systems in urban and rural areas); formalization, analysis, and synthesis (to describe the barriers to the development of water supply systems caused by the presence of major engineering and transport infrastructure within communities, as well as recent legislative innovations concerning economic activity in Ukraine); and logical generalization of results (to formulate conclusions).

Results. Ensuring access to high-quality water supply services requires local self-government bodies to implement rational approaches to the development of the relevant infrastructure. This, in particular, necessitates taking into account the provisions of the community's Comprehensive Spatial

Development Plan or the Integrated Development Concept, which define the directions for the use of territorial resources. One possible instrument for improving water supply systems is the involvement of the private sector through public-private partnership agreements or the establishment of cooperatives, which may operate effectively in supplying remote settlements or in developing localized subsystems within a community. A reasonable solution may also involve pooling the resources of several small territorial communities within the framework of intermunicipal cooperation to distribute risks and jointly implement water supply development projects.

Discussion. A promising direction for further research is the study of the specific features of organizing water supply in communities whose infrastructure has suffered significant damage as a result of military operations.

Key words: *public sector, cooperatives, local self-government, private sector, spatial development, water supply systems, sustainable development.*

Постановка проблеми. В Україні задекларовано досягнення Цілей сталого розвитку та схвалено цільові значення й іншу інформацію за індикаторами досягнення на період до 2030 року [1]. Для цілі 6 "Чиста вода та належні санітарні умови" серед завдань її досягнення визначено «забезпечення доступу населення до послуг з централізованого питного водопостачання належної якості». За даними Рахункової палати України, централізованим водопостачанням забезпечено 65% населення країни, причому 98% міст та 23% сіл мають такі системи [2]. Централізоване водопостачання станом на 2021 рік було відсутнє у 16989 сільських населених пунктах [3, с. 64]. Російська військова агресія погіршила умови діяльності у сфері надання цих необхідних для добробуту населення послуг. Повоєнна відбудова, серед іншого, також вимагатиме пошуку дієвих підходів до розвитку систем надання послуг водопостачання для забезпечення цих базових потреб населення. Перспективним тут може

стати поєднання зусиль і можливостей державного і приватного секторів, зокрема з використанням досвіду інших країн.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Згідно з результатами зарубіжних досліджень, у густонаселених регіонах оптимальним підходом до надання послуг з водопостачання та водовідведення є їх організація через комунальні підприємства, тоді як у сільській місцевості доцільніше використовувати кооперативні моделі управління [4]. До речі, в Україні теж є приклади кооперативів із надання відповідних послуг [5], серед яких: питне водопостачання за допомогою пунктів розливу питної води (зокрема пересувних); питне водопостачання за допомогою індивідуальних і колективних пристроїв підготовки питної води; питне постачання через централізовані мережі водопостачання.

Організаційні підходи до водопостачання в європейських країнах значною мірою сформувалися під впливом історичних передумов і культурних особливостей. У звіті про проведене дослідження директор Інституту водних проблем та меліорації НААН України М. Яцюк зазначив, що умовно тут можна виокремити чотири основні моделі управління системами водопостачання [6, с. 67-68]:

1. *Модель прямого державного управління* характеризується тим, що усі функції з надання послуг і управління системами водопостачання здійснюються безпосередньо уповноваженим державним органом. Цей підхід був домінантним у більшості європейських країн у попередні десятиліття.

2. *Модель делегованого державного управління* передбачає, що органи державної влади призначають спеціалізованих управлінських суб'єктів для виконання відповідних функцій. При цьому такі суб'єкти зазвичай залишаються у державній (муніципальній) власності, хоча в окремих випадках у країнах Європейського Союзу допускається часткове приватне володіння корпоративними правами.

3. *Модель делегованого приватного управління* реалізується через укладення договорів між органами влади та приватними компаніями, які на визначений строк отримують право управляти водопровідно-каналізаційним господарством. Незважаючи на передачу функцій управління, власність на інфраструктуру зберігається за державними або муніципальними структурами.

4. *Модель прямого приватного управління* передбачає повну передачу повноважень щодо управління та власності на відповідні об'єкти приватним операторам. Державні органи в цьому випадку виконують виключно наглядові й регуляторні функції. Такий підхід реалізований лише в кількох європейських країнах, зокрема в Англії та Чехії.

У країнах Європи ефективне функціонування систем водопостачання та водовідведення в різних організаційних формах забезпечується завдяки їх ефективному просторовому розвитку, що сприяє підвищенню якості послуг. Словенські науковці підкреслюють, що крім матеріальних переваг (доступу до питної води), позитивними результатами спільного вирішення проблем забезпечення водою є нематеріальні ефекти, такі як зміцнення соціальної згуртованості громади та формування її ідентичності [7]. У США приблизно 2000 водопровідних і каналізаційних об'єктів експлуатувалися на засадах державно-приватного партнерства – спільними зусиллями приватних підприємств і муніципалітетів. Така співпраця взаємовигідна: у 2023 році 15 найбільших водоканалів у США інвестували майже 5,5 млрд дол. у громадські водопровідні системи (ці кошти надійшли з приватного сектору, а не з муніципального бюджету) [8]. У країнах, що розвиваються, Світовий банк сприяв залученню інвестицій у проєкти державно-приватного партнерства; зокрема у сектор водопостачання впродовж 2015-2020 років було залучено 4 млрд дол. США на 46 проєктів [9, с. 54]. Загалом розглянуті дослідження підтверджують поширеність різноманітних форм надання послуг

водопостачання в Україні та за кордоном через спільні зусилля державного і приватного секторів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри різноманітність способів доставки питної води споживачам комплексно вирішити завдання забезпечення доступу населення до послуг з централізованого питного водопостачання належної якості в Україні можливо через розвиток систем надання цих послуг у населених пунктах і територіальних громадах на засадах партнерства державного і приватного секторів. Особливу увагу потрібно приділити питанням розвитку цих систем в умовах децентралізації державної влади в Україні та з урахуванням наслідків російської збройної агресії.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є розкриття підходів до розвитку систем надання послуг водопостачання в Україні з використанням механізму державно-приватного партнерства.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до законодавства, система питного водопостачання – це сукупність технічних засобів, включаючи мережі, споруди, устаткування (пристрої), для централізованого та нецентралізованого питного водопостачання [10]. Розвиток систем надання послуг водопостачання може утруднюватися різноманітними перешкодами – організаційними, географічними, нормативно-правовими, технічними тощо. Так, за відсутності технічних можливостей для надання послуг централізованого водопостачання виконавець послуги відмовляє у приєднанні. Можливість доступу до таких послуг в майбутньому визначається генеральним планом відповідного населеного пункту щодо систем централізованого питного водопостачання та централізованого водовідведення [11]. Відповідно до порядку розроблення містобудівної документації, генеральні плани населених пунктів входять до складу комплексного плану просторового розвитку території територіальної громади [12]. У цій документації, серед іншого, відображаються

функціональні зони території конкретної громади. Тому розвиток систем надання послуг водопостачання пов'язаний також зі станом розробки в територіальних громадах генеральних планів населених пунктів і комплексного плану просторового розвитку території територіальної громади (далі – КППРТТГ), який одночасно відображає містобудівні обмеження та питання землекористування. Не всі територіальні громади підготували цей складний документ до встановленого терміну – 1 січня 2025 року. Через такий стан справ відповідно до законопроєкту № 12283 [13] повсюдне впровадження комплексних планів просторового розвитку територій територіальних громад планують відтермінувати. Якщо територіальна громада не має затвердженого КППРТТГ, вважаємо за доцільне, щоб вона використовувала для планування розвитку систем водопостачання концепцію інтегрованого розвитку її території, яку формують із застосуванням принципів партисипації, міждисциплінарності та просторового представлення [14]. Цей документ можна сформувати з меншими затратами часу та коштів і на його основі оцінити можливості використання територіальних ресурсів для розвитку водопровідних мереж у громаді.

Механізм державно-приватного партнерства в сфері надання послуг водопостачання ґрунтується на нормативно-правовій і методичній базі, яка в Україні вже достатньо розроблена та продовжує оновлюватися. Так, у зв'язку зі значними руйнуваннями через повномасштабне російське вторгнення та потребою у відбудові різноманітних об'єктів інфраструктури триває робота з реалізації плану відбудови для України. Зокрема було прийнято за основу проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення механізму залучення приватних інвестицій з використанням механізму державно-приватного партнерства для пришвидшення відновлення зруйнованих війною об'єктів та будівництва нових об'єктів, пов'язаних з післявоєнною

перебудовою економіки України», який включено до порядку денного сесії Верховної Ради України на 2025 рік [15]. Цей законопроєкт передбачає, серед іншого, впровадження типу проєктів державно-приватного партнерства, заснованих на платежах із бюджету, де держава не передає інвестору ризик попиту, умовно кажучи – оплачує «інфраструктуру в розстрочку» для післявоєнного відновлення України.

Доцільність застосування механізму державно-приватного партнерства в сфері водопостачання десятиліттями обговорюється вітчизняними і зарубіжними дослідниками (наприклад, огляд стану справ у різних країнах зробила І.І. Крилова [16], а узагальнення поглядів – Р. Байлі [17]). Основний аспект – чутливість до цього питання з погляду доступності цих послуг для різних верств населення. Прихильники залучення в цю сферу приватного сектора дотримуються погляду, що державно-приватне партнерство сприяє покращенню якості послуг і розширенню доступу, оскільки приватні компанії зазвичай володіють інноваційними підходами, сучасними технологіями та мають кращий менеджмент. Як аргументи прихильники наводять позитивні приклади реалізації відповідних проєктів у інших країнах, наприклад, у Франції [18], Австралії, США [19], низці країн Центрально-Східної Європи [20], деяких країн, що розвиваються, [21] тощо. Широку дискусію в Україні щодо долі комунальних підприємств (саме вони надають більшу частину послуг водопостачання) викликало прийняття на початку 2025 року Закону України «Про особливості регулювання підприємницької діяльності окремих видів юридичних осіб та їх об'єднань у перехідний період» [22]. Відповідно до коментаря Верховної Ради України, цей законодавчий акт значно розширює можливості територіальних громад: «Закон дозволяє громадам створювати юридичні особи для забезпечення ефективного управління власністю та реалізації соціальних ініціатив. … дозволяє громадам по всій території України гнучко використовувати

корпоратизацію як інструмент для: залучення міжнародних інвесторів до участі в капіталі; модернізації основних засобів; отримання кредитування за європейськими ставками для корпоратизованих підприємств» [23]. Експерти й раніше розглядали подібні напрями підвищення ефективності роботи комунальних підприємств [24, с. 10]: приватизацію їх активів, передачу в концесію чи використання інших інструментів державно-приватного партнерства, реформу корпоративного управління і трансформацію в іншу організаційно-правову форму.

В Україні є позитивні приклади залучення приватного сектора до надання послуг водопостачання. Так, у грудні 2003 року Одеська міська рада передала цілісний майновий комплекс водоканалу в оренду на 49 років приватній структурі – ТОВ «Інфокс». Утворення "Інфоксводоканалу" стало першим в Україні прикладом оренди комунального підприємства приватним інвестором [25]. Прикладом використання концесійних угод в галузі водопостачання є укладання у 2008 році такої угоди між Бердянською міською радою та ТОВ "Чиста вода – Бердянськ" (концесіонер) про надання в управління майна цілісного майнового комплексу ДКП "Бердянський міськводоканал" терміном на 30 років. Щоправда, у 2011 році угоду було розірвано [26]. Це свідчить про необхідність виваженого підходу як до укладання договорів ДПП, так і до контролю за діяльністю в межах таких договорів.

Особлива увага до проблем водопостачання на рівні територіальних громад почала приділятися під час і після проведення реформи децентралізації державної влади в Україні: постало завдання налагодити належне управління та розвиток розрізнених систем водопостачання. Територіальні громади, що об'єднали численні населені пункти на значних відстанях, зіткнулися з викликом забезпечення якісного надання послуг з водопостачання, а подекуди і з несанкціонованим споживання води. Тому для підвищення ефективності підприємств, які надають послуги з

водопостачання, забезпечення стабільної доставки води мешканцям сільських територій, раціонального використання водних ресурсів потрібно постійно приділяти увагу технічному оновленню цих систем, застосовувати передові технології, зокрема автоматизацію. Наприклад, проблему несанкціонованого споживання води в громадах можна вирішити через локалізований збір даних і встановлення додаткових лічильників на окремих вулицях чи гілках водопровідної мережі. Це дає змогу диспетчерам, аналізуючи зібрані дані, виявляти зони з найбільшими втратами води.

Перешкодою розвитку системи водопостачання в територіальній громаді може бути фізична неможливість об'єднати водопроводи в одну мережу. Наприклад, через територію громади можуть проходити магістральні інженерно-технічні споруди, в межах яких не дозволяються роботи з прокладання труб. На рис. 1 наведено приклад території Бібрської міської територіальної громади (Львівська область), яку перетинають два міжнародні трубопроводи й одна лінія електропередач (ЛЕП-750). Таке розташування зумовлює потребу вирішення проблеми водопостачання населених пунктів громади відокремленими мережами з власними джерелами води. Тут може виявитися доцільною організація надання послуг в кількох групах населених пунктів окремими підсистемами водопостачання через утворення кооперативів. За суттю, це теж є залученням приватного сектора до вирішення суспільної проблеми.

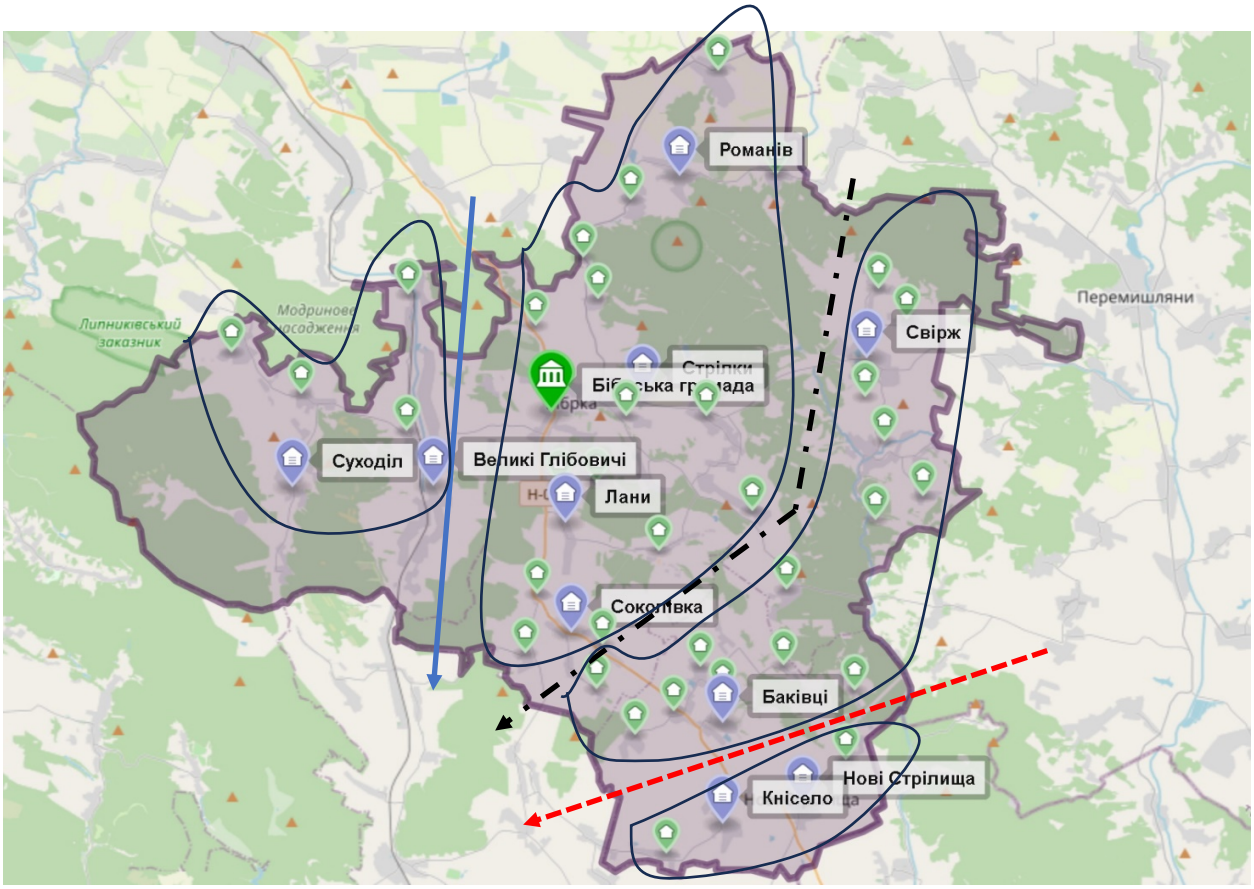

Рис. 1. Варіант майбутнього просторового розвитку системи водопостачання у Бібрській міській територіальній громаді з утворенням чотирьох підсистем

Джерело: узагальнено авторами

Умовні позначення:

Нафтопровід «Дружба»

Газопровід оператора ГТС України

ЛЕП 750

Контури підсистем водопостачання

Для малих територіальних громад доцільним є застосування підходу, за якого фінансове навантаження та потенційні ризики реалізації проєктів розподіляються між кількома громадами. Інституційною основою для такого механізму може слугувати Закон України «Про співробітництво

територіальних громад», який у статті 14 передбачає можливість створення спільного органу управління у формі департаменту, управління, відділу тощо [27]. За участю приватного учасника за договором, укладеним в рамках державно-приватного партнерства, територіальні громади зможуть швидше отримати доступ до важливих об'єктів інфраструктури, підвищити якість життя та залучити нові інвестиції. Важливо, щоб такі проєкти були ретельно плановані та враховували просторово-географічні умови конкретного регіону і територіальних громад, а також їх повоєнний стан.

Висновки із цього дослідження і подальші перспективи в цьому напрямку. Виконання завдання забезпечення доступу населення до послуг з централізованого питного водопостачання належної якості вимагає від органів місцевого самоврядування пошуку раціональних способів розвитку систем надання послуг водопостачання. При цьому потрібно опиратися на містобудівну документацію, яка визначає функціональні зони територій громад. Якщо територіальна громада не має розробленого комплексного плану просторового розвитку її території, то на період до його затвердження запропоновано брати до уваги простіший документ – концепцію інтегрованого розвитку території громади, де визначаються можливості використання територіальних ресурсів. Залучення приватного сектора до надання послуг водопостачення може здійснюватися за договорами державно-приватного партнерства та через утворення кооперативів. Другий варіант може бути доцільнішим, якщо потрібно забезпечити водопостачанням віддалені населені пункти громади, або якщо організовуються окремі підсистеми водопостачання в межах громади. Враховуючи, що для приватного партнера привабливішими є масштабні проєкти, малі територіальні громади можуть об'єднати ресурси для організації спільної системи водопостачання, опираючись на положення статті 14 Закону України «Про співробітництво територіальних громад», що дає можливість розподілити потенційні ризики реалізації

проєктів державно-приватного партнерства між кількома громадами та приватним партером. Напрямами подальших досліджень можуть стати особливості надання послуг водопостачання в територіальних громадах, які зазнали значних руйнувань інфраструктури внаслідок російської збройної агресії та віднесені до територій відновлення.

Література

1. Деякі питання забезпечення досягнення Цілей сталого розвитку в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2024 р. № 1190-р/ URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1190-2024-%D1%80#Text (дата звернення: 16.05.2025).

2. Звіт про результати аудиту ефективності виконання заходів, спрямованих на досягнення цілі 6 "Забезпечення доступності та сталого управління водними ресурсами та санітарією" Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року. Затверджений рішенням Рахункової палати від 06.06.2023 №12-7Р. URL: https://rp.gov.ua/FinControl/FinReports/?id=1246 (дата звернення: 16.05.2025).

3. Спільний звіт за 2024 рік про результати координованого аудиту щодо Цілі 6 Цілей сталого розвитку Організації Об'єднаних Націй, схвалений Рішенням Рахункової палати від 05.11.2024 №51-1. URL: https://rp.gov.ua/upload-files/IntCooperation/IntAudits/2024/SDG6_JR_ua.pdf (дата звернення: 16.05.2025).

4. Deane B., Mac Domhnaill B. The Alliance of Community-Owned Water Services in Europe: Opportunities and Challenges Based on the Irish Perspective. *Water*. 2021. 13(22). 3181. https://doi.org/10.3390/w13223181.

5. Обслуговуючий кооператив "Дашковецьке джерело". URL: https://www.dashkovetske-dzherelo.com.ua/about (дата звернення: 16.05.2025).

6. Яцюк М. Проведення досліджень з підвищення ефективності управління водними ресурсами і системами водопостачання/водовідведення та розробка аналітичної записки для уряду України. Звіт. Київ: Українська Водна Асоціація, 2023. 104 с. URL: https://ukrainian-water-association.org/wp-content/uploads/2023/07/UWA_Water_Management_Report.pdf (дата звернення: 16.05.2025).

7. Pipan P., Šmid Hribar M., Urbanc M. Motivation, robustness and benefits of water commons: Insights from small drinking water supply systems. *Acta geographica Slovenica*. 2023. 63-3. https://doi.org/10.3986/AGS.11592.

8. Benefits of working with a water company. *National Association of Water Companies.* URL: https://nawc.org/resources/benefits-of-working-with-a-water-company/ (дата звернення: 16.05.2025).

9. Круглов В. Розвиток системи державно-приватного партнерства в сучасних умовах. *Науковий вісник: Державне управління*. 2021. № 3(9). С. 50-67. https://doi.org/10.32689/2618-0065-2021-3(9)-50-67.

10. Про питну воду та питне водопостачання : Закон України від 10 січня 2002 року № 2918-III (назва Закону в редакції Закону № 2887-IX від 12.01.2023). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2918-14#Text (дата звернення: 16.05.2025).

11. Правила користування системами централізованого питного водопостачання та централізованого водовідведення в населених пунктах України (у редакції наказу Міністерства розвитку громад та територій України від 19 квітня 2021 року №97). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0936-08#Text (дата звернення: 16.05.2025).

12. Порядок розроблення, оновлення, внесення змін та затвердження містобудівної документації, постановою Кабінету Міністрів України від 1 вересня 2021 р. № 926 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України

від 31 грудня 2024 р. № 1557). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1557-2024-%D0%BF#Text (дата звернення: 16.05.2025).

13. Проєкт Закону про внесення змін до деяких законів України щодо продовження термінів дії документів з планування територій № 12283 від 3 грудня 2024 р. URL: https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/45368 (дата звернення: 16.05.2025).

14. Порядок формування Концепції інтегрованого розвитку території територіальної громади, затверджений Наказом Міністерства розвитку громад та територій України 22 вересня 2022 року № 172. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1421-22#Text (дата звернення: 16.05.2025).

15. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення механізму залучення приватних інвестицій з використанням механізму державно-приватного партнерства для пришвидшення відновлення зруйнованих війною об'єктів та будівництва нових об'єктів, пов'язаних з післявоєнною перебудовою економіки України. URL: https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/CardByRn?regNum=7508&conv=9 (дата звернення: 16.05.2025).

16. Крилова І. І. Управління у сфері водопостачання та водовідведення. Світовий досвід. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2019. 9. С. 44-52. URL: https://pag-journal.iei.od.ua/archives/2019/9-2019/10.pdf (дата звернення: 16.05.2025).

17. Bailey R. Water is a human right. How privatization gets water to the poor. *Reason*. 2005. URL: https://reason.com/2005/08/17/water-is-a-human-right/ (дата звернення: 16.05.2025).

18. Neto F. Water privatization and regulation in England and France: a tale of two models. *Natural Resources Forum*. 1998. 22 (2). 107-117. URL: https://doi:10.1111/j.1477-8947.1998.tb00718.x.

19. Wheeler S., Loch A., Crase L., Young M., Grafton R. Developing a Water Market Readiness Assessment Framework. *Journal of Hydrology*. 2017. 552. https://doi:10.1016/j.jhydrol.2017.07.010.

20. Винницький Б., Лендьел М., Онищук Б., Сегварі П. Досвід та перспективи впровадження державно-приватних партнерств в Україні та за кордоном. Київ : «К.І.С.», 2008. 146 с. URL: https://regionet.org.ua/files/PPP_Report_CIDA_2008_ua.pdf (дата звернення: 16.05.2025).

21. Segerfeldt F. Private Water Saves Lives. CATO Institute. 2005. URL: https://www.cato.org/commentary/private-water-saves-lives (дата звернення: 16.05.2025).

22. Про особливості регулювання підприємницької діяльності окремих видів юридичних осіб та їх об'єднань у перехідний період : Закон України від 9 січня 2025 року № 4196-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#Text (дата звернення: 21.05.2025).

23. Парламент ухвалив Закон про особливості регулювання підприємницької діяльності окремих видів юридичних осіб та їх об'єднань у перехідний період (реєстр. №6013). Прес-служба Апарату Верховної Ради України. 9 січня 20025 року. URL: https://www.rada.gov.ua/news/razom/257481.html (дата звернення: 16.05.2025).

24. Прохоров Б., Лоневський О., Вартовник І. Як побороти неефективність комунальних підприємств? Аналітична записка. *Центр економічної стратегії.* 2020. 43 с. URL: https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2020/08/ (дата звернення: 16.05.2025).

25. Одеському водоканалу – 150 років! *Одеське життя*. 22.09.2023. URL: https://odessa-life.od.ua/uk/news-uk/odeskomu-vodokanalu-150-rokiv (дата звернення: 16.05.2025).

26. Про анулювання ліцензії на право провадження діяльності з централізованого водопостачання та водовідведення, виданої ТОВ «Чиста вода – Бердянськ» : постанова Національної комісії регулювання електроенергетики України від 17 червня 2011 року №1059. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1059227-11#Text (дата звернення: 16.05.2025).

27. Про співробітництво територіальних громад : Закон України від 17 червня 2014 року № 1508-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text (дата звернення: 21.05.2025).

References

1. Deiaki pytannia zabezpechennia dosiahnennia Tsilei staloho rozvytku v Ukraini : rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 29 lystopada 2024 r. № 1190-p/. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1190-2024-%D1%80#Text [in Ukrainian].

2. Zvit pro rezultaty audytu efektyvnosti vykonannia zakhodiv, spriamovanykh na dosiahnennia tsili 6 "Zabezpechennia dostupnosti ta staloho upravlinnia vodnymy resursamy ta sanitariieiu" Tsilei staloho rozvytku Ukrainy na period do 2030 roku. Zatverdzhenyi rishenniam Rakhunkovoi palaty vid 06.06.2023 №12-7P. URL: https://rp.gov.ua/FinControl/FinReports/?id=1246 [in Ukrainian].

3. Spilnyi zvit za 2024 rik pro rezultaty koordynovanoho audytu shchodo Tsili 6 Tsilei staloho rozvytku Orhanizatsii Obiednanykh Natsii, skhvalenyi Rishenniam Rakhunkovoi palaty vid 05.11.2024 №51-1. URL:

https://rp.gov.ua/upload-files/IntCooperation/IntAudits/2024/SDG6_JR_ua.pdf [in Ukrainian].

4. Deane, B. & Mac Domhnaill, B. The Alliance of Community-Owned Water Services in Europe: Opportunities and Challenges Based on the Irish Perspective. *Water*. 2021. 13(22). 3181. https://doi.org/10.3390/w13223181.

5. Obsluhovuiuchyi kooperatyv "Dashkovetske dzherelo". URL: https://www.dashkovetske-dzherelo.com.ua/about [in Ukrainian].

6. Yatsiuk, M. Provedennia doslidzhen z pidvyshchennia efektyvnosti upravlinnia vodnymy resursamy i systemamy vodopostachannia/vodovidvedennia ta rozrobka analitychnoi zapysky dlia uriadu Ukrainy. Zvit. Kyiv: Ukrainska Vodna Asotsiatsiia, 2023. 104 p. URL: https://ukrainian-water-association.org/wp-content/uploads/2023/07/UWA_Water_Management_Report.pdf [in Ukrainian].

7. Pipan, P., Šmid Hribar, M. & Urbanc, M. Motivation, robustness and benefits of water commons: Insights from small drinking water supply systems. *Acta geographica Slovenica*. 2023. 63-3. https://doi.org/10.3986/AGS.11592.

8. Benefits of working with a water company. *National Association of Water Companies.* URL: https://nawc.org/resources/benefits-of-working-with-a-water-company/.

9. Kruhlov, V. Rozvytok systemy derzhavno-pryvatnoho partnerstva v suchasnykh umovakh. *Naukovyi visnyk: Derzhavne upravlinnia*. 2021. № 3(9). Pp. 50-67. URL: https://doi.org/10.32689/2618-0065-2021-3(9)-50-67 [in Ukrainian].

10. Pro pytnu vodu ta pytne vodopostachannia: Zakon Ukrainy vid 10 sichnia 2002 roku № 2918-III (nazva Zakonu v redaktsii Zakonu № 2887-IX vid 12.01.2023). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2918-14#Text [in Ukrainian].

11. Pravyla korystuvannia systemamy tsentralizovanoho pytnoho vodopostachannia ta tsentralizovanoho vodovidvedennia v naselenykh punktakh

Ukrainy (u redaktsii nakazu Ministerstva rozvytku hromad ta terytorii Ukrainy vid 19 kvitnia 2021 roku №97). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0936-08#Text [in Ukrainian].

12. Poriadok rozroblennia, onovlennia, vnesennia zmin ta zatverdzhennia mistobudivnoi dokumentatsii, postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 1 veresnia 2021 r. № 926 (v redaktsii postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 31 hrudnia 2024 r. № 1557). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1557-2024-%D0%BF#Text [in Ukrainian].

13. Proiekt Zakonu pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo prodovzhennia terminiv dii dokumentiv z planuvannia terytorii № 12283 vid 3 hrudnia 2024 r. URL: https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/45368 [in Ukrainian].

14. Poriadok formuvannia Kontseptsii intehrovanoho rozvytku terytorii terytorialnoi hromady, zatverdzhenyi Nakazom Ministerstva rozvytku hromad ta terytorii Ukrainy 22 veresnia 2022 roku № 172. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1421-22#Text [in Ukrainian].

15. Proekt Zakonu pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vdoskonalennia mekhanizmu zaluchennia pryvatnykh investytsii z vykorystanniam mekhanizmu derzhavno-pryvatnoho partnerstva dlia pryshvydshennia vidnovlennia zruinovanykh viinoiu obiektiv ta budivnytstva novykh obiektiv, poviazanykh z pisliavoiennoiu perebudovoiu ekonomiky Ukrainy. URL: https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/CardByRn?regNum=7508&conv=9 [in Ukrainian].

16. Krylova, I. I. Upravlinnia u sferi vodopostachannia ta vodovidvedennia. Svitovyi dosvid. *Publichne upravlinnia i administruvannia v Ukraini*. 2019. 9. Pp. 44-52. URL: https://pag-journal.iei.od.ua/archives/2019/9-2019/10.pdf [in Ukrainian].

17. Bailey, R. Water is a human right. How privatization gets water to the poor. *Reason*. 2005. URL: https://reason.com/2005/08/17/water-is-a-human-right/.

18. Neto, F. Water privatization and regulation in England and France: a tale of two models. *Natural Resources Forum*. 1998. 22 (2). 107-117. https://doi:10.1111/j.1477-8947.1998.tb00718.x.

19. Wheeler, S., Loch, A., Crase, L., Young, M. & Grafton, R. Developing a Water Market Readiness Assessment Framework. *Journal of Hydrology*. 2017. 552. https://doi:10.1016/j.jhydrol.2017.07.010.

20. Vynnytskyi B., Lendel M., Onyshchuk B., Sehvari P. Dosvid ta perspektyvy vprovadzhennia derzhavno-pryvatnykh partnerstv v Ukraini ta za kordonom. Kyiv : «K.I.S.», 2008. 146 p. URL: https://regionet.org.ua/files/PPP_Report_CIDA_2008_ua.pdf [in Ukrainian].

21. Segerfeldt, F. Private Water Saves Lives. CATO Institute. 2005. URL: https://www.cato.org/commentary/private-water-saves-lives.

22. Pro osoblyvosti rehuliuvannia pidpryiemnytskoi diialnosti okremykh vydiv yurydychnykh osib ta yikh obiednan u perekhidnyi period: Zakon Ukrainy vid 9 sichnia 2025 roku № 4196-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#Text [in Ukrainian].

23. Parlament ukhvalyv Zakon pro osoblyvosti rehuliuvannia pidpryiemnytskoi diialnosti okremykh vydiv yurydychnykh osib ta yikh obiednan u perekhidnyi period (reiestr. №6013). Pres-sluzhba Aparatu Verkhovnoi Rady Ukrainy. 9 sichnia 20025 roku. URL: https://www.rada.gov.ua/news/razom/257481.html [in Ukrainian].

24. Prokhorov B., Lonevskyi O., Vartovnyk I. Yak poboroty neefektyvnist komunalnykh pidpryiemstv? Analitychna zapyska. *Tsentr ekonomichnoi stratehii.* 2020. 43 p. URL: https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2020/08/.

25. Odeskomu vodokanalu – 150 rokiv! *Odeske zhyttia*. 22.09.2023. URL: https://odessa-life.od.ua/uk/news-uk/odeskomu-vodokanalu-150-rokiv [in Ukrainian].

26. Pro anuliuvannia litsenzii na pravo provadzhennia diialnosti z tsentralizovanoho vodopostachannia ta vodovidvedennia, vydanoi TOV «Chysta voda – Berdiansk» : postanova Natsionalnoi komisii rehuliuvannia elektroenerhetyky Ukrainy vid 17 chervnia 2011 roku №1059. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1059227-11#Text [in Ukrainian].

27. Pro spivrobitnytstvo terytorialnykh hromad : Zakon Ukrainy vid 17 chervnia 2014 roku № 1508-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text in Ukrainian].